

Förvaltningsutskottet

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna för 2025-2028

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna för 2025-2028 (SRR 2/2024 rd): Ärendet har remitterats till förvaltningsutskottet för eventuellt utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 23.5.2024.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- ledande specialsakkunnig Jenni Kellokumpu, finansministeriet
- specialsakkunnig Jukka Hytönen, finansministeriet
- konsultativ tjänsteman Jussi Lammassaari, finansministeriet
- regeringsråd Johanna Hakala, inrikesministeriet
- räddningsöverdirektör Kimmo Kohvakka, inrikesministeriet
- planeringschef, överstelöjtnant Jarkko Kolehmainen, inrikesministeriet
- polisöverinspektör Heidi Kankainen, inrikesministeriet
- ledande expert Katja Kaukonen, inrikesministeriet
- konsultativ tjänsteman Antti Karila, inrikesministeriet
- ekonomichef Pasi Rentola, undervisnings- och kulturministeriet
- konsultativ tjänsteman Susanna Grimm-Vikman, social- och hälsovårdsministeriet
- specialsakkunnig Jussi Lind, social- och hälsovårdsministeriet
- specialsakkunnig Satu Seikkula, social- och hälsovårdsministeriet
- planerings- och ekonomichef Tiina Pelkonen, Polisstyrelsen
- verkställande direktör Minna Korkiakoski-Västi, Valfärdsområdesbolaget Hyvil Ab
- chefekonom Minna Punakallio, Finlands Kommunförbund.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- arbets- och näringsministeriet
- skyddspolisen
- centralkriminalpolisen
- Räddningsinstitutet
- Nödcentralverket
- Migrationsverket

Utlåtande FvUU 11/2024 rd

- Tullen
- Lahtis stad
- Liperi kommun
- Björneborgs stad
- Södra Savolax välfärdsområde
- Egentliga Tavastlands välfärdsområde
- Mellersta Nylands välfärdsområde
- Kymmenedalens välfärdsområde
- Norra Karelen välfärdsområde
- Norra Österbottens välfärdsområde
- Finlands Polisorganisationers Förbund rf
- Finlands Avtalsbrandkårers Förbund rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Inre säkerhet och invandring

Allmänt om anslagen till myndigheterna för den inre säkerheten

Riksdagen förutsatte i samband med den senaste redogörelsen för den inre säkerheten att regeringen sörjer för verksamhetsförutsättningarna för de centrala myndigheterna inom den inre säkerheten (polisen, Gränsbevakningsväsendet, räddningsväsendet, Nödcentralsverket, Tullen och Migrationsverket), justitieförvaltningsmyndigheterna i straffrättskedjan (Åklagarmyndigheten och Brottpåföljdsmyndigheten) samt domstolsväsendet och att regeringen hållbart och långsiktigt tryggar deras finansieringsbas över valperioderna utifrån resursbehoven enligt redogörelsen för den inre säkerheten (FvUB 19/2021 rd, RSk 11/2022 rd — SRR 4/2021 rd). Förvaltningsutskottet konstaterar att Finlands säkerhetspolitiska omvärld har förändrats väsentligt sedan det ställningstagandet, och därför är det ännu viktigare att trygga verksamhetsförutsättningarna och finansieringen för myndigheterna för den inre säkerheten.

Anslagsläget inom inrikesministeriets förvaltningsområde har förbättrats avsevärt genom det tekniska rambeslut som fattades våren 2023. Förvaltningsutskottet ansåg i sitt utlåtande om den föregående planen för de offentliga finanserna (FvUU 17/2023 rd) att det är motiverat att höja ramnivån med beaktande av utskottets tidigare återkommande kritiska synpunkter (t.ex. FvUU 28/2022 rd — RP 154/2022 rd och FvUU 16/2022 rd — SRR 2/2022 rd) om finansieringsunderskottet för ämbetsverken inom inrikesministeriets förvaltningsområde. Satsningarna på den inre säkerheten är nödvändiga i den förändrade omvärld där myndigheterna för den inre säkerheten utöver tidigare säkerhetshot står inför allt fler nya hot. Utskottet framhåller att myndigheterna för den inre säkerheten, i synnerhet polisen och Gränsbevakningsväsendet, ansvarar för den första insatsen i de flesta hybridsituationer. Det accentueras ytterligare nu när Finland är medlem i Nato.

Regeringen genomför i planen för de offentliga finanserna ytterligare anpassningsåtgärder som sänker nivån på ramutgifterna jämfört med föregående rambeslut. På grund av det svåra läget inom de offentliga finanserna är anpassningsåtgärderna omfattande och riktas till alla förvaltningsområden. Regeringen genomför till exempel statsförvaltningens produktivhetsprogram,

Utlåtande FvUU 11/2024 rd

med sikte på att uppnå en besparing på sammanlagt cirka 390 miljoner euro från och med 2027. Utöver regeringsprogrammets minskning av omkostnaderna med 240 miljoner euro har regeringen beslutat att minska omkostnaderna med cirka 150 miljoner euro per år och att tidigarelägga den tidigare överenskomna besparingen med 50 miljoner euro till att infalla redan 2025.

Anslagsramen för inrikesministeriets förvaltningsområde minskar under ramperioden från cirka 2,2 miljarder euro 2025 till cirka 1,9 miljarder euro 2028. Anslagen i anknytning till genomförandet av regeringsprogrammet ingår i budgeten för 2024 och i det reviderade rambeslutet för 2025—2027. De anslagsbeslut som ingår i den aktuella planen för de offentliga finanserna sänker ramnivån för inrikesministeriets förvaltningsområde något jämfört med tidigare beslut, vilket beror på att tidigare ökning av engångsnatur slopas, utgifterna för mottagande av asylsökande minskar och besparingar riktas till förvaltningsområdet.

Utskottet vill framhålla det som i planen för de offentliga finanserna sägs om att förändringarna i Finlands säkerhetspolitiska omgivning, lägesbilden och de identifierade riskerna förutsätter att säkerhetsmyndigheterna har tillräckliga resurser så att man proaktivt och målmedvetet kan skapa beredskap för oförutsedda förändringar och kriser. Justitieministeriets, inrikesministeriets och försvarsministeriets förvaltningsområdens andel av den nya besparingen som riktas mot statsförvaltningens omkostnader är mindre (0,81 % av omkostnaderna) än inom andra förvaltningsområden (3,58 % av omkostnaderna). För inrikesministeriets förvaltningsområde innebär detta nya sparbeslut en permanent besparing på 12,5 miljoner euro från och med 2025.

Förvaltningsutskottet anser att det i det nuvarande säkerhetsläget är nödvändigt att säkerhetsmyndigheternas centrala roll beaktades i sparbesluten. Regeringen har till exempel beslutat att antalet poliser och gränsbevakare inte ska minskas. Utskottet påpekar dock samtidigt att tullen i planen för de offentliga finanserna, till skillnad från regeringsprogrammet och till exempel i den senaste redogörelsen för den inre säkerheten, inte hänförs till säkerhetsmyndigheterna. Utskottet anser det vara viktigt att också Tullens verksamhetsförutsättningar som central PTG-myndighet tryggas. Utskottet anser att regeringen bör göra en ombedömning av de sparkrav som gäller Tullen.

Utskottet betonar att besparingarna i omkostnaderna bör riktas så att man under alla förhållanden kan reagera på de ökade riskerna.

Utgifter för informationssystem och lokaler

Utskottet fäster uppmärksamhet vid IKT-systemens kvalitet, livstid och funktion samt vid hanteringen av driftskostnaderna under hela deras livscykel. Utskottet fäster i synnerhet uppmärksamhet vid ledningen av omfattande projekt som gäller informationssystem. Projekten ska kunna genomföras så att systemen är till faktisk nytta för utvecklingen av verksamheten. Utskottet konstaterar att den ökande förekomsten av hybridpåverkan framhäver vikten av fungerande och informationssäkra informationssystem.

Informationssystemen är i dag en fast del av myndigheternas prestationsförmåga, verksamhet och skötsel av lagstadgade uppgifter samt ett sätt att svara på förändringar i verksamhetsmiljön och myndighetsuppgifterna. Om tillräcklig finansiering inte avsätts för projekten går de eftersträlvade kostnads-, effektivitets- och prestationseffekterna förlorade. Utan tilläggsfinansiering särskilt för

Utlåtande FvUU 11/2024 rd

dessa utgifter blir man tvungen att täcka nödvändigt utvecklings- och underhållsarbete med medel ur ramen, vilket leder till finansieringsunderskott huvudsakligen i personalrelaterade utgifter samt till personalminskningar. En sådan situation gäller förutom polisen också exempelvis skyddspolisen, som annars under de senaste åren har anvisats betydande tilläggsfinansiering i anslutning till ikraftträdandet av lagstiftningen om civil underrättelseinhämtning. Det behövs också permanent tilläggsfinansiering för att utveckla kostnadseffektiva nationella informationssystem för räddningsväsendet.

Utskottet betonar att den övergripande säkerheten i samhället endast kan tryggas genom att man ser till att alla säkerhetsmyndigheter har sådana sunda, säkra och fungerande lokaler och tillräckliga resurser som de behöver för att kunna sköta sina uppgifter. Utskottet konstaterar dessutom att den allmänna höjningen av kostnadsnivån ökar utgiftstrycket särskilt i fråga om IKT- och lokal-kostnader, vilket till och med snabbt kan öka underskottet i myndigheternas finansiering. Liksom vid andra myndigheter kommer lokalkostnaderna vid exempelvis Skyddspolisen att stiga under de närmaste åren. Utskottet har tidigare konstaterat att det bör utredas om anslagsnivån för polisen och Gränsbevakningsväsendet på samma sätt som för försvarsmakten kan kopplas till en höjning av kostnadsnivån. Enligt utskottets uppfattning innebär den allmänna höjningen av kostnadsnivån utmaningar för alla myndigheter.

Polisen

Anslagsnivån för polisens omkostnader har höjts betydligt under innevarande regeringsperiod. Antalet anställda inom polisen har ökat stadigt sedan 2017, men tidigare ökningarna har i huvudsak varit av engångsnatur. Antalet anställda i polisens operativa uppgifter ökar under ramperioden med 500 årsverken till mer än 8 000 årsverken. Utskottet välkomnar att den höjning av anslagsnivån som gjordes i rambeslutet för 2023 äntligen säkerställer möjligheten att planera polisens verksamhet på lång sikt. Nivån på polisens omkostnader ökar kumulativt till 1 miljard euro före utgången av ramperioden 2027. Utskottet anser det nödvändigt att polisens anslag hålls på den nivå som fastställts i de senaste besluten.

Utskottet påpekar att målet att öka den operativa personalen inte kan nås om det inte finns tillräckligt många sökande till polisutbildningen som uppfyller utbildningskraven och som lämpar sig för polisyrket. Det är viktigt att det vidtas åtgärder för att säkerställa att det finns tillräckligt med sökande som uppfyller utbildningskraven och att nybörjarplatserna vid polisutbildningen också tillsätts. Polisutbildningen ska även i fortsättningen svara mot de behov som framtidens arbetsliv och samhällsutveckling medför. Därför måste polisutbildningen kontinuerligt utvecklas. Samtidigt måste man sörja för polisyrkets attraktions- och kvarhållningsfaktorer, såsom högklassig personalledning, främjande av arbetshälsan och tillräcklig arbetshandledning.

Polisen har tidigare beviljats ett anslag på 5 miljoner euro för förebyggande och bekämpning av ungdomsbrottslighet. Utskottet anser det viktigt att satsa på att bekämpa ungdomsbrottslighet, men konstaterar samtidigt att det till exempel inom den multiprofessionella ankarverksamheten behövs tillräckliga resurser inte bara för polisen utan också för andra aktörer. I rambeslutet anvisas polisen tilläggsfinansiering på 2 miljoner euro som en del av åtgärdshelheten för barn och unga. Dessutom får polisen tilläggsfinansiering för ett program för modernisering av polisens IKT-verksamhet.

Utlåtande FvUU 11/2024 rd

Också polisen påförs sparkrav på grund av de nya anpassningsåtgärderna inom den offentliga ekonomin. Ökningen av polisens produktivitet bygger på lång sikt på strukturella utvecklingsåtgärder, genomförande av den stabiliseringsplan som tidigare beslutats och dämpning av de bestående kostnaderna. Utskottet anser att produktivitetsbesparingarna bör genomföras så att de inte inverkar på polisens operativa verksamhet. I synnerhet i det rådande säkerhetsläget är det nödvändigt att ökningen av antalet anställda i operativa uppgifter inom polisen genomförs i enlighet med regeringsprogrammet och tidigare rambeslut.

Regeringsprogrammet innehåller flera åtgärder för att effektivisera till exempel förundersökningen och informationsutbytet mellan myndigheterna, samt även i övrigt bekämpningen av professionell och organiserad brottslighet och terrorism. Utskottet påskyndar beredningen av lagstiftningsändringar som berör dessa helheter. Utskottet konstaterar att de utvecklingsåtgärder som vidtagits tidigare redan har börjat få effekt i den praktiska polisverksamheten.

Gränsbevakningsväsendet

Försämringen i Finlands säkerhetspolitiska omvärld accentueras vid östgränsen, men syns också till exempel i Finska viken, där risken för olyckor till havs har ökat. Vikten av beredskap inför störningar av olika slag accentueras när det samtidigt är svårare att förutse vad som kommer att hända. Förvaltningsutskottet anser det nödvändigt att säkra Finlands gränssäkerhet och se till att Gränsbevakningsväsendet har tillräckliga resurser, materiel och teknik, vilket också konstateras i regeringsprogrammet. Gränsbevakningsväsendet fick i det föregående rambeslutet tilläggsanslag för omkostnader i anknytning till den operativa verksamheten (lokaler, IKT-utgifter, nya fartyg och flygplan samt hinder vid östgränsen). Enligt utredning till utskottet räcker anslagsökningarna inte till för att täcka den höjda kostnadsnivån och de ökande kostnaderna för att ta i bruk nya kapaciteter.

Förvaltningsutskottet noterade redan i samband med det föregående rambeslutet med oro att det finns ett betydande underskott i Gränsbevakningsväsendets basfinansiering för att hålla verksamheten på nuvarande nivå, vilket blir än tydligare i det förändrade säkerhetsläget. De produktivitetsåtgärder och ytterligare besparingar som man beslutade om vid ramförhandlingarna i våras försvårar situationen ytterligare. Gränsbevakningsväsendet tvingas inleda anpassningsåtgärder från och med 2025. Enligt inkommen utredning uppgår anpassningsbehovet till cirka 23,5 miljoner euro i slutet av ramperioden, alltså 2028. Anpassningsbehovet har oundvikligen också konsekvenser för personalen. Skillnaden mellan den målbild (3 100 årsverken) som säkerhetsläget förutsätter och anslagsramen är enligt nuvarande uppskattning cirka 200 årsverken i slutet av ramperioden.

Enligt Gränsbevakningsväsendets bedömning sänker anpassningsåtgärderna avsevärt prestationsförmågan. Nivån på verksamheten hotar med tanke på säkerhetssituationen att bli ohållbar senast 2026. På grund av anslagsläget måste Gränsbevakningsväsendet till exempel dra in på upphandlingar, minska övningarna och utbildningen samt utifrån en riskbedömning sänka nivån på den operativa verksamheten. Utskottet påpekar att konsekvenserna av att de upphandlingar som utgår från livscykelhanteringen av materiel och material skjuts upp kan ta sig uttryck i stigande kostnader under de kommande åren.

Utlåtande FvUU 11/2024 rd

Utskottet framhåller att det är nödvändigt att Gränsbevakningsväsendet tryggas de resurser som behövs. Gränsbevakningsväsendets roll framhävs särskilt i det nuvarande säkerhetsläget, där Gränsbevakningsväsendet ofta är den första myndigheten att möta hot mot såväl den yttre som den inre säkerheten. Gränsförvaltning, säkerheten i havsområdena samt den territoriella integriteten och försvarsberedskapen måste kunna tryggas under alla förhållanden. Utskottet konstaterar att det den senaste tiden har gjorts ett flertal lagstiftningsändringar som har förbättrat i synnerhet Gränsbevakningsväsendets förmåga att bekämpa olika hybridhot. Utskottet anser att Gränsbevakningsväsendet bör ha tillräckliga resurser också för att fullt ut utnyttja nya befogenheter och kapaciteter.

Nödcentralsverket

Utskottet konstaterar att också Nödcentralsverket måste göra besparingarna enligt produktivitetprogrammet. Utskottet har i åtskilliga sammanhang tidigare konstaterat att Nödcentralsverkets verksamhet och prestationsförmåga inte kan tryggas utan tillräckliga personalresurser. De knappa personalresurserna har under en längre tid synts som ett högt antal sjukfrånvarofall och återspeglas direkt också i ämbetsverkets servicenivå och en smidig tillgång till hjälp för medborgarna. Utskottet framhåller att nödcentralsverksamheten och hur den fungerar direkt påverkar hur de myndigheter som utnyttjar nödcentralstjänster (polisen, räddningsväsendet, social- och hälsovårdsväsendet) kan sköta sina lagfästa uppgifter. Nödcentralsverksamheten är därmed avgörande för tillgången till dessa myndigheters tjänster och för människors säkerhet. Därför bör de i och för sig nödvändiga sparåtgärderna inte riktas mot den operativa jourpersonalen.

Räddningsväsendet

Förvaltningsutskottet ser det som nödvändigt att tillräckligt med personal utbildas för uppgifterna vid myndigheterna för den inre säkerheten så att antalet utbildad personal så väl som möjligt motsvarar de aktuella behoven inom respektive sektor. Förvaltningsutskottet har i sina ställningstaganden på senare tid fäst särskild uppmärksamhet vid att Finland under de närmaste åren kommer att behöva betydligt mer personal inom räddningsväsendet för att de räddningstjänster som är nödvändiga med tanke på säkerheten ska kunna tryggas också i fortsättningen.

Utskottet välkomnar att man har strävat efter att åtgärda den akuta bristen på räddningspersonal genom att rikta anslag för att öka räddningsutbildningen. I budgeten för innevarande år har 3,5 miljoner euro avsatts för ändamålet. Enligt tidigare beslut anvisas det såväl 2025 som 2026 4,4 miljoner euro och 2027 5,5 miljoner euro för ordnande av räddningsutbildning. I rambeslutet våren 2024 anvisas Helsingfors räddningsskola ett tilläggsanslag på 1 miljon euro från och med 2025 för att höja antalet deltagare i räddningsutbildningen. Också Räddningsinstitutet anvisas utöver den tidigare finansieringen ett anslag på 1 miljon euro för 2028. Utskottet konstaterar att staten fortfarande sörjer för räddningsväsendets yrkesutbildning, trots att välfärdsområdena har haft ansvaret för ordnandet av räddningsväsendet sedan ingången av 2023.

Utskottet anser det viktigt att välfärdsområdena säkerställer att nyutexaminerad räddningspersonal kan rekryteras för uppgifter inom räddningsverksamheten i enlighet med behovet. Utskottet konstaterar utifrån inkommen utredning att en ökning av antalet räddningspersonal (sammanlagt

Utlåtande FvUU 11/2024 rd

1 100) förutsätter en höjning av välfärdsområdenas nuvarande medel för räddningsväsendet med sammanlagt närmare 58 miljoner euro fram till 2030.

Förvaltningsutskottet lyfte redan i sina ställningstaganden om välfärdsområdesreformen (FvUU 28/2021 rd, FvUU 12/2021 rd) fram att finansieringsunderskottet inom räddningsväsendet var betydande redan före reformen. Målet med reformen var för räddningsväsendets del att trygga och upprätthålla tillgången till, omfattningen av och kvaliteten på räddningsväsendets tjänster samt att utveckla den riksomfattande enhetligheten i räddningsväsendets tjänster och effektivisera verksamhetens verkningsfullhet. Dessutom skulle beredskapen inför stora olyckor och andra störningar, undantagsförhållanden och tillhörande befolkningsskyddssituationer förbättras. Utskottet betonar att räddningsväsendet måste få tillräckliga anslag för att kunna sköta sina uppgifter. Annars kan målen inte nås eller den lagstadgade nivån på tjänsterna säkerställas.

Välfärdsområdenas svåra ekonomiska situation och anpassningsbehov inverkar naturligtvis också på räddningsväsendet. Utskottet betonar att räddningsväsendets lagstadgade servicenivå bör basera sig på en uppdaterad riskanalys. Det måste kunna säkerställas att räddningsväsendets tjänster håller hög kvalitet i hela landet.

Utskottet konstaterar att också avtalsbrandkårerna påverkas av anpassningsåtgärderna inom den offentliga ekonomin och andra lösningar (t.ex. ändringar i fastighetsbeskattningen), särskilt i det rådande svaga ekonomiska läget i välfärdsområdena. Utskottet understryker också här avtalsbrandkårernas centrala roll i räddningsväsendets sammantagna servicesystem och påpekar att deras ställning och verksamhetsförutsättningar måste tryggas på lång sikt med olika typer av åtgärder.

Utskottet behandlar andra frågor som gäller finansieringen av välfärdsområdena nedan i detta utlåtande.

Migrationsverket

Migrationsverkets omkostnader sjunker under ramperioden från cirka 100 miljoner euro 2025 till 76 miljoner euro 2028. Av omkostnaderna har 1,25 miljoner euro permanent överförts för Gränsbevakningsväsendets underhåll av tung fartygs- och luftfartygsutrustning och av materiel för bekämpning av olje- och kemikalieskador. Dessutom har ett tidsbundet tillägg på 10 miljoner euro för 2028 slopats i Migrationsverkets omkostnader. Verket måste därför inleda anpassningsåtgärderna tidigare än planerat.

Regeringsprogrammet innehåller flera mål som hänför sig till effektiviseringen av Migrationsverkets tillståndssystem och till förkortning av behandlingstiderna för ansökningar. I regeringsprogrammet ingår också flera utvecklingsprojekt som syftar till att skärpa utlänningslagstiftningen. En del av propositionerna har redan lämnats till riksdagen. De föreslagna ändringarna i lagstiftningen kommer i början av ramperioden att kräva tilläggsresurser till följd av ökade uppgifter för Migrationsverket, men om målen för ändringarna uppnås, beräknas i synnerhet antalet asylansökningar minska på lång sikt. Exempelvis införandet av ett gränsförfarande enligt EU:s direktiv om asylförfaranden och utvidgningen av grunderna för påskyndat asylförfarande (RP 30/2024 rd) förutsätter satsningar på snabb behandling av ansökningar. Utskottet konstaterar att om Migra-

Utlåtande FvUU 11/2024 rd

tionsverkets resurser i högre grad än tidigare riktas till olika påskyndade förfaranden, kan behandlingstiderna för asylansökningar som behandlas i ett så kallat normalt förfarande förlängas ytterligare om ämbetsverkets totala resurser inte tryggas. De planerade ändringarna i lagstiftningen och andra effektiviseringsåtgärder enligt regeringsprogrammet förutsätter därför att Migrationsverket ges tillräckliga resurser.

Det anslag som reserverats för 2025 för mottagande av flyktingar och asylsökande sänks med 37,3 miljoner euro och det anslag som reserverats för stöd till mottagningsverksamhetens kunder sänks med 12,9 miljoner euro. Ändringarna beror på förändrade prognoser för invandringen. Antalet personer som omfattas av mottagningsverksamheten beräknas minska från 22 000 till 7 000 under ramperioden. Inbesparingarna i mottagningsverksamheten kräver att behandlingen av och beslutsfattandet om asylansökningar ges tillräckliga resurser.

Utskottet noterar att antalet ansökningar om uppehållstillstånd på grund av arbete och studier förväntas öka ytterligare. I syfte att bland annat förkorta behandlingstiderna och öka kostnadseffektiviteten har Migrationsverket under de senaste åren satsat kraftigt på att göra tillståndprocesserna smidigare i synnerhet genom automations- och IKT-projekt. Om anslaget för Migrationsverkets omkostnader sänks alltför mycket finns det en risk för att den sparpotential som eftersträvas genom automatisering och andra utvecklingsåtgärder inte uppnås som planerat.

Välfärdsområdena

Välfärdsområdenas statliga finansiering 2025—2028

Välfärdsområdenas ekonomi, effekterna av statens åtgärder och välfärdsområdenas statliga finansiering behandlas som en helhet i planen för de offentliga finanserna. Välfärdsområdenas (inkl. välfärdssammanslutningarna) ekonomi utgör en betydande del av de offentliga finanserna och statens utgiftsbudget, och den ekonomiska utvecklingen i välfärdsområdena har en betydande inverkan på de samlade offentliga finanserna. Utskottet konstaterar att välfärdsområdena är en ny organisations- och beslutsstruktur och att utgångsläget varierar från välfärdsområde till välfärdsområde. Också finansieringsmodellen är ny, och i första hand korrigerar sig systemet retroaktivt. Dessa omständigheter inverkar för sin del på förutsägbarheten i ekonomin 2025—2028. När det gäller välfärdsområdena tar prognosen för de offentliga finanserna också upp de riskfaktorer som identifierats i redogörelsen. Exempelvis kan priserna stiga mer än väntat eller konkurrensen om personal skärpas mellan välfärdsområdena.

Finansieringen av välfärdsområdena består i huvudsak av statlig finansiering, som på riksnivå uppgår till sammanlagt cirka 26,2 miljarder euro 2025. Finansieringen ökar 2025 med cirka 1,8 miljarder euro jämfört med den föregående planen för de offentliga finanserna. Den stora ökningen förklaras särskilt av den lagstadgade justering i efterhand som för första gången läggs till finansieringen 2025 och som är 1,46 miljarder euro. Finansieringsbeloppet justeras i efterhand med två års fördröjning med stöd av 10 § i lagen om välfärdsområdenas finansiering (617/2021), så att det motsvarar de faktiska kostnaderna på riksnivå. Hur stor 2025 års justering blir grundar sig alltså på områdenas bokslutsprognoser för 2023 och preciseras sommaren 2024. Finansieringen påverkas också av höjd kostnadsnivå, förväntad ökning av servicebehovet samt uppgiftsändringar.

Utlåtande FvUU 11/2024 rd

År 2026 uppgår den statliga finansieringen till cirka 25,9 miljarder euro, år 2027 till cirka 25,5 miljarder euro och 2028, dvs. i slutet av ramperioden, till cirka 25,2 miljarder euro. Finansieringen minskas särskilt av att beloppet av efterhandsjusteringen beräknas minska. Beloppet på efterhandsjustering grundar sig på en kalkyl som gjorts utifrån välfärdsområdenas budgetuppgifter för 2024 och uppgifter i ekonomiplanerna för åren 2025—2026. Regionernas sammanlagda resultat förbättras enligt budgeterna och ekonomiplanerna från och med 2024, vilket leder till att också beloppet av efterhandsjusteringen minskar och är cirka 959 miljoner euro 2026, cirka 392 miljoner euro 2027 och cirka -131 miljoner euro 2028 (enligt prisnivån 2025). Det slutliga beloppet av efterhandsjusteringen bestäms utifrån bokslutsuppgifterna för 2026.

Utskottet anser med beaktande av de utmaningar som hänför sig till förutsägbarheten att det är viktigt att vara beredd på en större efterhandsjustering än beräknat och på motsvarande oförutsedda tekniska justeringsbehov genom en så kallad ramreservering som inte kan användas för andra utgifter. I enlighet med regeringsprogrammet är avsikten att vid efterhandsjusteringen introducera en stegvis ökande självrisk för välfärdsområdena från och med 2026.

Prognosen för välfärdsområdenas inkomster och utgifter

I planen för de offentliga finanserna bedöms utvecklingen av välfärdsområdenas inkomster och utgifter 2025—2028. Prognosen är till sin karaktär en kalkyl över utgiftstrycket, där utgifterna ökar i takt med att servicebehovet ökar och uppgifterna och priserna förändras. Prognosen beaktar välfärdsområdenas egna anpassningsåtgärder särskilt under innevarande år. Bedömningen för åren 2025—2026 tar endast i någon mån hänsyn till anpassningsåtgärderna, eftersom det inte har funnits lika exakta uppgifter om dem. Den statliga finansieringen har uppskattats i enlighet med statens rambeslut och budget.

Enligt prognosen har välfärdsområdenas utgifter ökat snabbt 2023, och områdenas resultat beräknas uppvisa ett klart underskott. Under de följande åren fortsätter utgiftstrycket bland annat på grund av löneuppgörelserna. År 2024 beräknas utgiftsökningen avta jämfört med året innan. Det beror särskilt på anpassningsåtgärderna, uppgiftsändringarna och den avtagande allmänna prisökningen. År 2024 är effekterna av löneförhöjningarna inte lika stora som 2023 eller 2025. År 2025 beräknas resultatet i områdena förbättras så att deras ekonomi nästan är i balans. Utgiftsökningen dämpas av regeringens sparbeslut i våras och av områdenas egna anpassningsåtgärder. Justeringen i efterhand ökar som ovan sagt den statliga finansieringen. Enligt prognosen blir räkenskapsperiodens resultat åter negativt 2026—2028 (-1,5 miljarder euro 2028).

De ändringar i områdenas uppgifter som det beslutats om i planen för de offentliga finanserna inverkar lika mycket på både områdenas utgifter och den statliga finansieringen, och därför förändras inte områdenas finansieringsbalans i kalkylen. Utskottet konstaterar att dessa ändringar i uppgifterna lindrar personalbristen och indirekt kan lindra utgiftstrycket i områdena. Kostnadseffekten av de uppgiftsändringar som ingår i regeringsprogrammet och den aktuella planen för de offentliga finanserna minskar välfärdsområdenas utgifter med cirka 685 miljoner euro netto 2028.

Utlåtande FvUU 11/2024 rd

Uppföljning av hur finansieringen räcker till

Enligt 12 § i lagen om välfärdsområden (611/2021) bedöms det i planen för de offentliga finanserna om välfärdsområdenas finansiering är tillräcklig för skötseln av deras uppgifter både som en helhet och med avseende på varje välfärdsområde (finansieringsprincipen). Bedömningen föregås av en riksomfattande redogörelse enligt 31 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021). Redogörelsen utarbetas av social- och hälsovårdsministeriet och i den bedöms om lika tillgång till social- och hälsovård förverkligats och finansieringsnivån är tillräcklig. Enligt den redogörelse som publicerades av social- och hälsovårdsministeriet hösten 2023 är det för närvarande för tidigt att dra slutsatser om huruvida enskilda välfärdsområdets finansiering räcker till eller inte.

I de yttranden från välfärdsområdena som förvaltningsutskottet fått har områdena varit oroade över hur finansieringen ska räcka till. Den måttliga kostnadsutveckling som planen för de offentliga finanserna utgår från förutsätter omfattande anpassningsåtgärder och är osäker med beaktande av kostnadstrycket och det ökande servicebehovet under de närmaste åren. Kostnaderna ökar i synnerhet på grund av löneuppgörelserna och de stigande priserna på varor och tjänster. Kostnadsnivån stiger särskilt snabbt 2025 och överskrider välfärdsområdesindexet 2024—2026. Många välfärdsområden planerar enligt uppgift att anpassa sin ekonomi genom att minska köp av inhyrd arbetskraft och av tjänster. Några av välfärdsområdena har i de budgetar som godkändes i slutet av 2023 meddelat att de överväger att ansöka om tilläggsfinansiering under ekonomiplansperioden. Hittills har finansministeriet fått en ansökan. Femton områden har ansökt om ändring av fullmakten att uppta lån för 2024, och elva områden beviljades fullmakt. Flera välfärdsområden väntas uppfylla kriterierna för utvärderingsförfarandet under ramperioden.

Utskottet konstaterar att finansieringsmodellen för välfärdsområdena har tillämpats en mycket kort tid och att det därför inte heller finns mycket uppföljningsinformation. Det finns inte heller någon erfarenhet av hur tilläggsfinansieringen fungerar. Utskottet hänvisar dock till tidigare utlåtanden (t.ex. om RP 17/2023 rd och RP 28/2022 rd) och påpekar att statsrådet noggrant bör följa hur välfärdsområdenas finansiering räcker till och vid behov lämna en proposition om ändring av regleringen, ifall ordnandet av de tjänster som tryggas i grundlagen äventyras trots möjligheten till tilläggsfinansiering. Riksdagen har också utifrån förvaltningsutskottets betänkande godkänt ett uttalande där regeringen förutsätts se till att uppnåendet av målen för reformen av social- och hälsovården och räddningsväsendet följs upp långsiktigt och att iakttagelserna rapporteras regelbundet (RP 68/2022 rd — FvUB 15/2022 rd, RSv 102/2022 rd).

Utskottet betonar i detta sammanhang dessutom vikten av att samordna den ekonomiska styrningen och den innehållsmässiga nationella styrningen för att säkerställa att det råder balans mellan finansieringen och den service som omfattas av organiseringsansvaret. Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om välfärdsområden och till lagar som har samband med den (RP 2/2024 rd) anknyter till denna fråga.

Utlåtande FvUU 11/2024 rd

Den kommunala ekonomin

Lägesbild och utvecklingsutsikter för den kommunala ekonomin

De senaste åren har varit exceptionellt positiva och den kommunala ekonomin har stärkts klart. Utvecklingen förklaras bland annat av statens coronastöd för den kommunala ekonomin, den positiva utvecklingen av sysselsättningen och skatteinkomsterna samt olika engångsfaktorer och tidsrelaterade faktorer. Enligt bokslutsprognoserna har också 2023 varit ett starkt år inom den kommunala ekonomin. Kassaflödet från verksamheten och investeringarna, som visar balansen i kommunekonomin, har stärkts och blivit positivt. Kommunernas och samkommunernas sammanlagda resultat för räkenskapsperioden visade 2023 ett överskott på cirka 1,8 miljarder euro.

Bakom det starka resultatet ligger faktorer av engångsnatur och tidsrelaterade faktorer som huvudsakligen beror på social- och hälsovårdsreformen. De exceptionellt stora skatteinkomstposterna (bestående av skattepengar som betalas i efterskott) till följd av social- och hälsovårdsreformen har stärkt den kommunala ekonomin med cirka 1,3 miljarder euro. I samband med social- och hälsovårdsreformen ökade kommunernas utgifter med cirka 0,5 miljarder euro mer än inkomsterna för 2023, vilket i efterhand beaktas i statsandelen för kommunal basservice. Enligt utredning till utskottet skulle resultatet inom kommunekonomin redan 2023 ha blivit något negativt om det inte hade funnits några engångsfaktorer och tidsrelaterade faktorer. I och med social- och hälsovårdsreformen har också den kommunala ekonomins sammanlagda lånestock och penningmedel minskat, eftersom sjukvårdsdistriktens och specialomsorgsdistriktens tillgångar och skulder har överförts till välfärdsområdena.

Även om den kommunala ekonomin sammantaget har stärkts, finns det fortfarande stora skillnader mellan kommunerna. Trots det exceptionellt goda resultatet visade en uppskattning att årsbidraget, som beskriver driftsekonomins utveckling, fortfarande var negativt i 12 kommuner år 2023 (14 kommuner år 2022). De kommuner som uppvisade ett negativt årsbidrag hade med ett undantag färre än 5 000 invånare. De starkaste resultaten uppvisades av stora städer med över 100 000 invånare. Utskottet betonar dock att det finns skillnader också mellan kommuner av samma storleksordning.

Enligt utvecklingsprognosen för kommunekonomin 2025–2028 försvagas den kommunala ekonomin klart från och med 2024. I kalkylen över utgiftstrycket blir kassaflödet från verksamheten och investeringarna, som visar balansen i kommunekonomin, negativt 2024—2027. Kostnadsutvecklingen inom kommunekonomin påverkas särskilt av att löneutvecklingen inom kommunsektorn är snabbare än den allmänna löneutvecklingen. Dessutom är investeringstrycket i kommunerna fortsatt stort bland annat på grund av byggnadsbeståndets ålder och tillväxttrycket i de större städerna. De låga åldersklasserna blir allt mindre, vilket minskar servicebehovet inom småbarns pedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen och tvingar kommunerna att anpassa verksamheten och servicenätet. Den minskande befolkningen i arbetsför ålder försvagar å sin sida tillgången på kunnig arbetskraft och samtidigt kommunernas skatteunderlag. Kommunernas skatteinkomster beräknas öka måttligt under de närmaste åren, bland annat på grund av den allmänna ekonomiska utvecklingen samt inkomst- och sysselsättningsutvecklingen.

Utlåtande FvUU 11/2024 rd

Den ekonomiska differentieringen mellan kommunerna återspeglas i allt högre grad också i en differentiering av kommunernas framtidsutsikter och utmaningar inför framtiden. Det bedöms att det behövs allt mer samarbete mellan kommunerna och nya sätt att ordna tjänsterna. Det finns också betydande skillnader mellan kommunerna när det gäller investeringsutsikterna. I en del kommuner förutspås investeringarna minska under de närmaste åren, men i synnerhet stora kommuner och städer har betydande investeringsbehov. Utskottet framhåller vikten av samarbete mellan kommunerna och staten när det gäller investeringar. Ett exempel på detta samarbete är avtalen om markanvändning, boende och trafik (MBT).

Nya åtgärder i planen för de offentliga finanserna

Planen för de offentliga finanserna för 2025—2028 tar upp ett flertal nya åtgärder som påverkar den kommunala ekonomin. Statsandelen för kommunal basservice höjs permanent med 277 miljoner euro från och med 2025. Höjningen görs för att lindra den minskning av statsandelen som följer av att beräkningarna för social- och hälsovårdsreformen uppdaterades i november 2023.

Kommunalbeskattnings effektivitet förbättras genom att förvärvsinkomstavrdraget slopas. Samtidigt höjs arbetsinkomstavrdraget i motsvarande grad, vilket i första hand berör den statliga inkomstskatten. Detta krymper i enlighet med regeringsprogrammet skillnaden mellan kommunernas nominella och effektiva skattesatser. Åtgärden är kostnadsneutral: kommunernas skatteintäkter ökar med 340 miljoner euro, men kompensationserna för kommunernas förlorade skatteinkomster sjunker i motsvarande grad.

I linje med besluten vid budgetförhandlingarna minskar kommunernas uppgifter och skyldigheter eller alternativt ökar kommunernas avgiftsinkomster så att de offentliga finanserna stärks med 100 miljoner euro från och med 2025. Enligt utredning till utskottet bereder ministerierna under 2024 propositioner med de behövliga budgetlagarna.

Den så kallade kanaliseringen av besparingarna inom fondekonomin beräknas stärka den kommunala ekonomin med 60—70 miljoner euro. Som ett led i de nya anpassningsåtgärderna minskar finansieringen av yrkesutbildningen med sammanlagt 100 miljoner euro från och med 2025. Det uppskattas att cirka 65 miljoner euro av detta belopp riktas till kommunerna.

Sammantaget har de nya åtgärderna bedömts stärka den kommunala ekonomin klart, vilket utskottet välkomnar.

Statsandel för kommunal finansiering 2025—2028

Statsandelen för kommunal basservice uppgår 2025 till cirka 3,2 miljarder euro. Statsandelen stiger med cirka 690 miljoner euro jämfört med budgeten för 2024. Ökningen förklaras särskilt av att arbets- och näringsreformen trädde i kraft i början av 2025. År 2026 är statsandelen för kommunal basservice 3,172 miljarder euro och år 2027 cirka 3,141 miljarder euro. År 2028 stiger statsandelen till 3,342 miljarder euro, eftersom de temporära minskningar som hänför sig till social- och hälsovårdsreformen upphör 2027.

Utlåtande FvUU 11/2024 rd

Ordnandet av arbets- och närings tjänsterna blir ett nytt statsandelsåliggande för kommunerna, och dess finansiering riktas till kommunerna som en statsandel på 100 procent via statsandelen för kommunal basservice. Överföringarna till statsandelen uppgår till sammanlagt cirka 874 miljoner euro, varav arbets- och närings tjänsterna står för cirka 658 miljoner euro och det utvidgade finansieringsansvaret för arbetslöshetsförmånerna för cirka 216 miljoner euro. De ändringar i lagstiftningen som gäller uppgifterna inom arbets- och närings tjänsterna och integrationstjänsterna träder i kraft vid ingången av 2025 och minskar finansieringen med cirka 51 miljoner euro. Kommunernas kostnader minskar med motsvarande belopp.

Sakkunniga har bedömt att arbets- och näringsreformen inte har tilldelats tillräckliga resurser. Utskottet har bland annat uppmärksammat på att kompensationen till kommunerna för utvidgningen av finansieringsansvaret för arbetslöshetsförmånerna grundar sig på arbetslöshetsituationen 2023. På grund av de försämrade konjunkturerna beräknas arbetslösheten dock öka under 2024. Utskottet anser det vara viktigt att noggrant bevaka kostnadseffekterna av reformen och hur anslagen räcker till. Enligt regeringsprogrammet förbinder sig staten att kompensera kommunerna för de nya uppgifter och skyldigheter som åläggs dem samt för eventuella utvidgningar av uppgifterna genom att finansiera uppgifterna och skyldigheterna fullt ut eller genom att avveckla andra skyldigheter.

Som en egentlig beslutsbaserad åtgärd påverkas statsandelen för 2025 av att kommunernas sysselsättningsskyldighet (arbetslösa arbetssökande som fyllt 57 år) slopas, vilket minskar statsandelen med cirka 19 miljoner euro 2025, med cirka 21 miljoner euro 2026 och med cirka 23 miljoner euro från och med 2027. Kostnaderna för sysselsättningsskyldigheten har tidigare delats till hälften mellan staten och kommunerna. Eftersom skyldigheten slopas, försvinner också statsandelens statliga finansieringsandel på 50 procent. För kommunerna innebär det att utgifterna inom driftsekonomin minskar med motsvarande belopp.

Från och med 2025 påverkas statsandelen också av att tre årsveckotimmar läggs till den grundläggande utbildningen. Ökningen av antalet årsveckotimmar ökar statsandelen med cirka 9 miljoner euro 2025 och med 20,6 miljoner euro från och med 2026.

Genom nedbantningen av kommunernas uppgifter och skyldigheter minskar statsandelen för kommunal basservice med 25 miljoner euro från och med 2025. Enligt uppgift kan minskningen delvis riktas till andra moment när det samlade innehållet i åtgärderna preciseras.

Sammanfattning i fråga om kommunerna

Utskottet noterar att det trots social- och hälsovårdsreformen fortfarande råder strukturell obalans mellan inkomster och utgifter inom den kommunala ekonomin. Det blir allt viktigare att trygga den kommunala ekonomins hållbarhet på lång sikt. Utskottet vill framhålla vikten av att det, som också regeringsprogrammet säger, görs en övergripande översyn av den kommunala finansieringen och statsandelssystemet, så att de motsvarar kommunernas nya roll och läget efter att social- och hälsovårdsreformen trätt i kraft och arbets- och näringsreformen genomförts. Utskottet ser det också som viktigt att den pågående översynen av fastighetsbeskattningen fortsätter i enlighet med regeringsprogrammet.

Utlåtande FvUU 11/2024 rd

I samband med social- och hälsovårdsreformen sågs statsandelssystemet för kommunerna över. Det föreskrevs bland annat om en tilläggsdel för främjande av hälsa och välfärd i syfte att uppmuntra kommunerna att satsa på förebyggande insatser som förbättrar hälsan och välfärden. Grundpriset för främjande av hälsa och välfärd fastställs årligen genom förordning av statsrådet. Grundpriset multipliceras med kommunens invånarantal och kommunens koefficient för främjande av hälsa och välfärd (nedan kallad hälso- och välfärdscoeffcient). Koefficienten bestäms utifrån flera indikatorer för grundläggande utbildning, idrott och kommunens ledarskap som beskriver kommunens verksamhet samt utifrån resultatindikatorer som anger verksamhetens resultat och genererad förändring. Det kommer att göras bedömningar av hur hälso- och välfärdscoeffcienten och andra koefficienter fungerar. I fortsättningen vidareutvecklas koefficienterna i takt med att kunskapsunderlaget utvecklas. Utskottet anser att man bör utreda hur koefficienten kan utvecklas så att den blir mer sporrande och bättre beaktar det förebyggande arbetet.

Kommunerna och välfärdsområdena har gemensamma invånare och många kontaktytor som är viktiga med tanke på tillhandahållandet av tjänsterna. Enligt lagen om ordnande av social- och hälsovård ska såväl kommunen som välfärdsområdet främja välfärd och hälsa. I lagen om välfärdsområden föreskrivs dessutom om förhandlingsskyldighet för välfärdsområdet och kommunerna inom området. Utskottet konstaterar att samarbete och dialog mellan kommunen och välfärdsområdet är av avgörande betydelse i arbetet för att främja hälsa och välfärd. Motsvarande samarbetsbehov finns också i kontaktytorna mellan bildningstjänsterna och vårdtjänsterna, tjänsterna för barn, unga och familjer, tjänsterna för personer med funktionsnedsättning och äldre, integrationen samt säkerhets- och beredskapsuppgifterna. En annan viktig kontaktyta är främjandet av sysselsättningen. Utskottet anser det viktigt att samarbetet mellan kommunerna och välfärdsområdena utvecklas och stöds på olika sätt. God praxis för samarbetet mellan kommunerna och välfärdsområdena bör noteras och spridas.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Förvaltningsutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande FvUU 11/2024 rd

Helsingfors 24.5.2024

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Mauri Peltokangas saf
vice ordförande Pihla Keto-Huovinen saml
medlem Otto Andersson sv (delvis)
medlem Eveliina Heinäluoma sd
medlem Juha Hänninen saml
medlem Mari Kaunistola saml
medlem Rami Lehtinen saf
medlem Laura Meriluoto vänst
medlem Mira Nieminen saf
medlem Saku Nikkanen sd
medlem Eemeli Peltonen sd
medlem Hanna Räsänen cent
medlem Paula Werning sd
medlem Joakim Vigelius saf
medlem Sofia Virta gröna
medlem Ben Zyskowiec saml
ersättare Timo Mehtälä cent
ersättare Heikki Vestman saml (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Minna-Liisa Rinne
utskottsråd Henri Helo.

Utlåtande FvUU 11/2024 rd Avvikande mening 1

Avvikande mening 1

Motivering

Regeringens plan för de offentliga finanserna för 2025—2028 behandlar bland annat riktlinjerna för statsminister Orpos regerings ekonomiska politik. De socialdemokratiska medlemmarna i förvaltningsutskottet fäster uppmärksamhet vid följande teman och brister i regeringens linje i fråga om kommunerna, välfärdsområdena, invandringen och myndigheterna för den inre säkerheten. Socialdemokraterna välkomnar flera av satsningarna på den inre säkerheten i regeringsprogrammet, men tyvärr urvattnas dessa satsningar delvis av de åtgärder som man beslutade om vid regeringens ramförhandlingar och som ingår i planen för de offentliga finanserna.

Kommunerna

Sedan social- och hälsovårdens och räddningsväsendets reform har kommunernas ställning och roll varit stadd i stor förändring. Det är svårt att bedöma de samlade konsekvenser som regeringens plan för de offentliga finanserna har för kommunekonomin, eftersom kommunerna utöver de direkta konsekvenserna också påverkas av många indirekta konsekvenser av regeringens tidigare beslut. Det här har också lyfts fram under förvaltningsutskottets sakkunnigutfrågning. Socialdemokraterna anser det viktigt att säkerställa att kommunerna har de behövliga förutsättningarna för att ordna och producera tjänster.

Planen för de offentliga finanserna innehåller många åtgärder som direkt eller indirekt påverkar kommunerna. Det är välkommet att regeringen delvis kompenserar kommunerna för den betydande minskning av statsandelarna som följer av efterhandsgranskningen i samband med social- och hälsovårdsreformen. Å andra sidan är det fortfarande mycket oklart hur normavvecklingen de facto kommer att påverka den kommunala ekonomin. Regeringens program för normavveckling i kommunerna ska enligt planerna genomföras fullt ut i början av 2025, vilket är orealistiskt. Sakkunniga har lyft fram att det finns en genuin risk för att kommunernas finansiering sänks innan innehållet i avvecklingen av normerna är känt. Vi välkomnar strävan att avveckla normer i kommunerna, men finansieringen och uppgifterna bör minskas i samma proportion.

Den kommunala ekonomin utmanas också av den stora negativa effekt som nedskärningarna i den sociala tryggheten har. Läget hotar att försämrats ytterligare i och med den svaga konjunkturen och vikande sysselsättningsgraden. Socialdemokraterna betonar att regeringen inte i tillräcklig utsträckning har beaktat de indirekta konsekvenserna av nedskärningarna i den sociala tryggheten för kommunernas ekonomi och verksamhet under de kommande åren.

Kommunerna har dessutom ett stort ansvar för att ordna utbildning och höja och upprätthålla kompetensnivån. Planen för de offentliga finanserna är förknippad med många försämringar som direkt hänför sig till denna viktiga kommunala uppgift. Regeringen skär ner på yrkesutbildningen på andra stadiet med upp till 100 miljoner euro, samtidigt som avgiftsfriheten på andra stadiet naggas i kanterna. Det finns en reell risk för att ojämlikheten mellan kommunerna ökar. Å andra sidan: om kommunerna utifrån principen om en jämlik utbildning ändå anser det värdefullt att bevara till exempel avgiftsfriheten på andra stadiet, blir det i praktiken fråga om att statliga kostna-

Utlåtande FvUU 11/2024 rd Avvikande mening 1

der överförs på kommunerna. Regeringen försätter återigen kommunerna i en oskälig situation där de tvingas avgöra om andra stadiet också i fortsättningen ska vara avgiftsfritt eller om avgiftsfriheten ska begränsas i linje med regeringens beslut.

Välfrdsområdena

Socialdemokraterna förutsätter att välfrdsområdena garanteras genuina förutsättningar att ordna högkvalitativa, rättidiga och kostnadseffektiva social-, hälsovårds- och räddningstjänster för medborgarna. Regeringen har de facto inte på något sätt kommit välfrdsområdena till mötes trots de utmaningar som genomförandet av det nya systemet innebär. Välfrdsområdenas verksamhet har försvårats bland annat av högre priser och lönekostnader och stora utmaningar när det gäller tillgången på personal.

Regeringen har också själv försvårat välfrdsområdenas verksamhet genom att skära ned på social- och hälsovården. Bland annat avvecklar regeringen normer i välfrdsområdena genom att skrota vårdgarantin och försämra personaldimensioneringen inom dygnetruntvården, trots att köerna har förkortats och vårdardimensioneringen nåtts i många välfrdsområden. Nu slopas finansieringen till dessa, vilket ytterligare försvårar välfrdsområdenas verksamhet och ordnandet av tjänster.

Regeringen saknar en genuin vilja att underlätta välfrdsområdenas svåra situation, som beror på oförutsedda kostnadsökningar till följd av bland annat löneförhöjningar, inflation och inhyrd personal. Enligt planen för de offentliga finanserna kommer skyldigheten att täcka underskott enligt det nuvarande kravet att uppfyllas senast 2026 endast om välfrdsområdenas kostnadsökning är mycket måttlig, 1,3 procent per år. Eftersom det blir mycket svårt att nå den nivån bör regeringen ge välfrdsområdena mer tid att täcka sina underskott. SDP föreslog det redan i höstas. Välfrdsområdena behöver arbetsro för att kunna lyckas med sitt uppdrag.

Den inre säkerheten

I regeringens plan för de offentliga finanserna ingår ett omfattande program för effektivisering av den offentliga förvaltningen. Dess storleksordning och tidsplan har kritiserats starkt i sakkunnigyttrandena till förvaltningsutskottet. Regeringen har inte i tillräcklig grad bedömt vilken effekt programmet har på myndigheterna för den inre säkerheten. Regeringens nedskärningar i den offentliga förvaltningen bör jämkas så att den erkänt effektiva finländska statsförvaltningen förblir funktionsduglig och den inre säkerheten inte äventyras.

Jämknings i sparkraven behövs i synnerhet för de myndigheter som är nära knutna till säkerställandet av den inre säkerheten. Av planen för de offentliga finanserna framgår att till exempel PTG-myndigheterna (polisen, Tullen och Gränsbevakningsväsendet) behandlas ojämnt i anpassningsprogrammet. Tullens sparmål i egenskap av myndighet som lyder under finansministeriet är betydligt större än de övriga PTG-myndigheterna, trots att Tullen är en av de centrala myndigheterna med ansvar för den inre säkerheten.

Tullen har framfört att anpassningen oundvikligen kommer att leda till betydande personalminskningar och i värsta fall kan leda till till exempel smuglingen av narkotika och andra olagliga

Utlåtande FvUU 11/2024 rd **Avvikande mening 1**

föremål ökar. Sparmålet för tullen bör jämkas så att det åtminstone inte överstiger polisens och Gränsbevakningsväsendets sparmål. Tullens roll som säkerhetsmyndighet får inte glömmas bort.

I planen för de offentliga finanserna åtgärdas inte heller i tillräcklig grad att Gränsbevakningsväsendet kommer att få ett finansieringsunderskott före utgången av ramperioden. Det säkerhetspolitiska läget och situationen vid Finlands östgräns understryker att Gränsbevakningsväsendet måste tillförsäkras tillräckliga resurser under ramperioden så att både antalet anställda och den tekniska kapaciteten kan tryggas. Gränsbevakningsväsendets resurser måste säkerställas.

Invandring

Finland måste främja arbetskraftsinvandringen för att kunna svara på bristen på arbetskraft och stärka de offentliga finanserna. Samtidigt behövs en prövning av tillgången på arbetskraft för att säkerställa att rekryteringen gäller branscher med arbetskraftsbrist och för att effektivt förebygga exploatering av anställda.

Finland är dock inte det enda land som behöver arbetskraftsinvandring och internationella experter. Trots det gör regeringen det genom ett flertal åtgärder svårare att locka och hålla kvar internationella experter. Under förra riksdagsperioden främjades aktivt arbetskraftsinvandringen, vilket gav ett positivt utslag i antalet arbetskraftsinvandrare. Den nuvarande regeringen försvårar i stället arbetskraftsinvandringen, vilket kommer att få negativa följder. Socialdemokraterna anser det nödvändigt att främja rekryteringen av internationella experter.

Regeringen vidtar i fråga om invandringen många åtgärder som inverkar på Migrationsverkets verksamhet. Samtidigt görs det också nedskärningar i anslagen till Migrationsverket. Anslagen minskar under ramperioden med nästan en fjärdedel från 100 miljoner till 76 miljoner euro, samtidigt som verkets uppgifter ökar och antalet behandlade ärenden antas öka till följd av olika ändringar. Det förblir oklart om Migrationsverket kommer att kunna svara på alla de nya uppgifter och skyldigheter som regeringens lagprojekt medför. En kontrollerad och socialt rättvis invandringspolitik förutsätter att Migrationsverkets verksamhetsförutsättningar de facto tryggas.

I regeringens plan för de offentliga finanserna behandlas också anslaget för kommunernas och välfärdsområdenas integrationsfrämjande arbete. Utöver att tiden för betalning av kalkylerad integrationsersättning till kommunerna förkortas tänker regeringen också avsevärt försämra ersättningen för kostnader för utkomststöd under integrationstiden. Socialdemokraterna påpekar att man i första hand bör försöka förebygga de negativa samhällskonsekvenserna av en misslyckad integration genom att utveckla integrationssystemet. Regeringen underlåter att genomföra genuina reformer av integrationssystemet och fokuserar i stället på att spara in på integrationen.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande FvUU 11/2024 rd
Avvikande mening 1

Helsingfors 24.5.2024

Eemeli Peltonen sd
Eveliina Heinäluoma sd
Saku Nikkanen sd
Paula Werning sd

Utlåtande FvUU 11/2024 rd Avvikande mening 2

Avvikande mening 2

Motivering

Centerns utskottsgrupp anser att den sittande regeringen, ledd av Samlingspartiet, genomför samma politik som den föregående samlingspartistiskt ledda regeringen under valperioden 2011—2015. De största nedskärningarna gäller tjänster som människorna behöver. Regeringen sparar genom att överföra kostnadsansvaret på kommunerna och välfärdsområdena samt påskyndar ojämlikhetsutvecklingen mellan kommunerna och mellan invånarna i olika kommuner.

Myndighetsresurserna stampar på stället och regeringen har utfärdat ett allmänt föreläggande om att alla förvaltningsområden inom statsförvaltningen måste hitta inbesparingar. Det kan i den förändrade säkerhetspolitiska miljön skada hanteringen av den inre säkerheten och även hämma den hett eftertraktade investeringsviljan och utvecklingen av företags- och näringsverksamheten.

Regeringen driver på ökad ojämlikhet mellan kommunerna

Enligt det program för kommunernas ekonomi som publicerades i samband med ramförhandlingarna försvagas kommunekonomin betydligt mot slutet av ramperioden. De ekonomiska skillnaderna mellan kommunerna hotar att fördjupas ytterligare.

Ett särskilt problem har varit de kostnader för harmonisering av social- och hälsovårdslöner som föranleddes av reformen och påfördes kommunerna i de regioner som i god tid genomförde social- och hälsovårdsreformen. I överföringskalkylen inkluderades dessa kostnader i social- och hälsovårdskostnaderna, till skillnad från förfarandet i många andra områden. Det medförde betydande och bestående förluster av statsandelar för kommunerna.

Även om regeringen vid ramförhandlingarna fattade beslut som gäller kommunerna, gjorde den ingenting för att bekämpa ojämlikheten mellan kommunerna och mellan invånarna i olika kommuner. Också i bästa fall skulle regeringens kommunpolitik vara ett nollsummespel, och i verkligheten ger politiken ett negativt resultat och fördjupar ojämlikheten mellan kommunerna. Vi anser att regeringens beslut att skära ned på finansieringen av den arbets- och näringsreform som inleds 2025 strider mot regeringsprogrammet. Regeringen har gett kommunerna löfte om full kompensation för de nya uppgifterna.

Den största ändringen, omkring 340 miljoner, var att förvärvsinkomstavrdraget ersätts med ett arbetsinkomstavrdrag. Det innebär att avdrag som för närvarande görs i kommunalbeskattningen i huvudsak kommer att göras i den statliga beskattningen. Beslutet minskar avdragen från kommunalskatten och ökar därmed intäkterna från kommunalskatten.

Det låter som ett klokt beslut, men för kommunerna är verkligheten annorlunda. Regeringen tillåter inte att kommunernas ekonomier stärks. Ett belopp som motsvarar kommunernas ökade skatteinkomster, 340 miljoner euro, kommer att dras av från de ersättningar för förlorade skatteinkomster som betalas i form av statsandelar till kommunerna. När beslutet träder i kraft 2025

Utlåtande FvUU 11/2024 rd Avvikande mening 2

upphäver med andra ord ökningen av skatteinkomsterna och minskningen av statsandelarna varandra, och ändringen är neutral med tanke på kommunekonomin på riksnivå.

På systemnivå är förändringen däremot betydande av två orsaker.

För det första minskar statsandelarnas betydelse i kommunernas inkomstunderlag, medan skattefinansieringen växer. Det låter som en förnuftig princip, men i Finland är välfärden regionalt koncentrerad. Skillnaden mellan den lägsta och den största kommunalskatteprocenten, som beskriver kommunernas skatteinkomstunderlag, är redan nu cirka 6,4 procentenheter, och hotar genom regeringens beslut att bli allt större. Kommunsammanslagningar hjälper inte, eftersom välfärden är regional och koncentrerad till de mest tätbefolkade regionerna. Rambeslutet om byteshandeln i fråga om skatteinkomsterna och statsandelarna minskar i samband med statsandelsreformen det belopp som ska omfördelas mellan kommunerna med 340 miljoner euro, vilket är cirka 8 procent av den totala statsandelen till kommunerna.

Vi vill också lyfta fram att regeringen håller på att urholka den ur grundlagen härledda principen om så kallat finansieringsansvar i förhållandet mellan kommun och stat. Principen om finansieringsansvar utgår från tanken att statsmakten ska anvisa kommunerna tillräcklig finansiering för skötseln av lagstadgade uppgifter. Nu driver regeringen i praktiken på en utveckling där statsmakten drar sig ur finansieringsansvaret. Kommuninvånarnas jämlikhet är i fara, eftersom beslutet på längre sikt kommer att gagna kommuner med stora intäkter från kommunalskatten. Den nu aktuella ändringen skulle i starka kommuner öka skatteintäkterna med ett belopp som är större än minskningen av statsandelen. I mindre gynnade områden går det tvärtom.

Här är Centerns alternativ, genom vilket regeringen kunde utjämna skillnader som beror på människors inkomster och tillförsäkra var och en fungerande kommunal basservice med en skälig skatte- och avgiftsbörda:

- Genomföra en klok reform av statsandelssystemet för att trygga den basservice som människorna behöver med en skälig skatte- och avgiftsbörda.
- Fullgöra sitt löfte att minska kommunernas lagstadgade uppgifter, men samtidigt låta kommunerna behålla de inbesparingar som detta medför i stället för att sänka kommunernas statsandelar.
- Avstå från att skära ned på finansieringen av den arbets- och näringsreform som beslutades under förra valperioden och som skulle genomföras 2025; nedskärningen strider mot både den förra och den sittande regeringens regeringsprogram, där det utlovades att kommunernas nya uppgifter ska finansieras till fullt belopp. I samband med finansministeriets preliminära beräkningar av statsandelarna för 2025, som publicerades i april, konstateras det att arbets- och näringsstjänsterna från och med 2025 kommer att bli föremål för en nedskärning av statsandelarna med 51 miljoner euro, varav bland annat sysselsättningsanslagen står för 37 miljoner euro.

Den ekonomiska urholkningen av välfärdsområdena äventyrar social- och hälsovårdens närservice

Vid ramförhandlingarna fattade regeringen, som en fortsättning på regeringsprogrammet, nya beslut om att sänka anslagen till social- och hälsovården. Det görs delvis genom uppgifterna, men de

Utlåtande FvUU 11/2024 rd **Avvikande mening 2**

inbesparingar som görs roffar regeringen ändå åt sig genom nedskärningar av statsandelarna för social- och hälsovården.

Varje välfärdsområde uppvisar underskott. Det förklaras i övervägande grad av saker som man inte kunde förbereda sig på under förra valperioden och som välfärdsområdena inte har kunnat påverka. Enligt en utredning som riksdagens finansutskott gjorde i samarbete med sakkunniga har sådana varit bland annat den kraftiga inflationen, löneuppgörelsen inom social- och hälsovården och bristen på arbetskraft, vilket har kompensrats med dyra inhyrda läkare.

Ändå kan regeringen fortfarande inte erbjuda några lösningar till stöd för välfärdsområdena. Regeringens beslut är enbart mekaniska sparbeslut som inte tar hänsyn till konsekvenserna. Regeringen driver in social- och hälsovårdstjänsterna i en kris och låter välfärdsområdenas beslutsfattare fatta de tråkiga besluten. Välfärdsområdena gör panikartade sparbeslut och gallrar bland närservicen inom social- och hälsovården. Regeringen klipper av den röda tråden i hela social- och hälsovårdsreformen, det vill säga stärkandet av närservicen.

De nya beslut som fattats i planen för de offentliga finanserna 2025—2028 minskar anslagen till välfärdsområdena med sammanlagt cirka 350 miljoner euro netto 2025 och cirka 550 miljoner euro netto 2028. I regeringsprogrammet hade regeringen redan beslutat om nedskärningar på nästan 1,4 miljarder euro.

Samtidigt ökar klienternas servicebehov i välfärdsområdena bland annat till följd av det ökande antalet äldre, så den nu beslutade nedskärningen på 550 miljoner euro 2028 är inte realistisk.

I verkligheten är en del av de besparingar som regeringen eftersträvar av det slag att välfärdsområdena inte ens kan genomföra dem. Till exempel kan en lindring av personaldimensioneringen inom äldreården inte nödvändigtvis uppnås överallt, eftersom en del av vården har upphandlats hos privata företag och välfärdsområdena har ingått serviceavtal som sträcker sig över flera år.

Det kan redan på kort sikt bli dyrt att förlänga tidsfristerna för att få vård, eftersom människor inte får hjälp med sina hälsoproblem i tillräckligt god tid och besvären förvärras och blir kroniska, vilket gör det ännu dyrare att ta hand om dem.

Välfärdsområdena brottas fortfarande med bristen på arbetskraft, som de döljer genom ett mycket dyrt system med inhyrda läkare. Regeringen gör inget åt denna utveckling. Tvärtom håller regeringspartierna för närvarande på att i riksdagen driva igenom en avveckling av vuxenutbildningsstödet, vilket ytterligare försvårar bristen på social- och hälsovårdsarbetare.

Centern har i sitt alternativ till plan för de offentliga finanserna och i sin interpellation om social- och hälsovården i höstas samt i vårens interpellation om sjukhusen föreslagit många alternativ som inte försvagar tjänsterna på det sätt som regeringens social- och hälsovårdspolitik gör.

Utlåtande FvUU 11/2024 rd
Avvikande mening 2

Vi får inte minska myndigheternas resurser samtidigt som uppgifterna ökar

Planen för de offentliga finanserna ålägger varje förvaltningsområde en skyldighet att hitta sparmål. I regeringens riktlinjer finns en skrivning, närmast en appell, om att det inte ska föreskrivas om polisens och gränsbevakningsväsendets personalstyrka.

Regeringen reviderar dock Finlands invandringspolitik på ett sätt som kräver att Migrationsverket får avsevärt ökade anslag. Till exempel innebär de förkortade tiderna för uppehållstillståndens giltighet att antalet ansökningar ökar. Likaså kräver införandet av det så kallade gränsförfarandet med byggande och underhåll av nya typer av förläggningar ökade anslag.

Med stöd av besluten vid ramförhandlingarna har regeringen inte heller förberett sig tillräckligt på den skärpta situationen vid östgränsen. Vi välkomnar regeringens beslut att påskynda byggandet av ett gränsstängsel vid östgränsen. Däremot är vi oroade över Gränsbevakningsväsendets resurser. Det är gränsbevakningen som sörjer för säkerheten vid våra gränser i alla väderstreck och till sjöss. Till exempel tillämpningen av den så kallade avvisningslagen, som bekämpar instrumentaliserad invandring, kräver ökade resurser vid Finlands östgräns.

Allmänt taget finns det anledning att komma ihåg att mängden förvaltning speglar vad Finlands egen lagstiftning förpliktar till. Därför finns det risk för att de mekaniska sparmålen för förvaltningen innebär att personal gallras bort, varvid behandlingstiderna hotar att förlängas ytterligare till exempel vid tillståndsmyndigheterna. Det skulle fördröja investeringarna, medföra problem för utvecklandet av företags- och näringsverksamheten samt vara skadligt för den ekonomiska tillväxt som Finland är i akut behov av.

Därför bör regeringen gallra ut onödig byråkrati i vår lagstiftning och säkerställa att det alltför generella sparmål som riktas till varje förvaltningsområde inte blir dyrt av ovan nämnda orsaker.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 24.5.2024

Hanna Räsänen cent

Timo Mehtälä cent

Utlåtande FvUU 11/2024 rd Avvikande mening 3

Avvikande mening 3

Motivering

Regeringen har beslutat genomföra omfattande sparåtgärder inom olika förvaltningsområden. Även om besparingarna för inrikesministeriets del relativt sett är mindre, är inriktningen av dem problematisk särskilt med hänsyn till strävan att säkerställa att tjänsterna är tillräckliga och av god kvalitet. Vi vill påpeka att besluten inte i tillräcklig utsträckning beaktar nedskärningarnas indirekta och långsiktiga konsekvenser. Den försämrade tillgången till och kvaliteten på tjänster urholkar samhället och kan till exempel leda till kostnadsökningar till följd av utslagning och sjukdom. Genom att satsa på samhällets grundläggande funktioner skapas på lång sikt ett mänskligare och ekonomiskt mer hållbart samhälle. Regeringen har valt att gå i motsatt riktning.

Regeringen verkar ha gått in för schablonmässiga nedskärningar, men för många sektors del är det oklart om de ens kan genomföras och vilka inbesparingar de faktiskt kan ge. Exempelvis undervisnings- och kulturministeriet framhöll vid sakkunnigutfrågningen att det är oklart hur regeringens nya nedskärningar i utbildningen på andra stadiet skulle kunna genomföras. Därför är det också omöjligt att bedöma konsekvenserna. Samma osäkerhet råder när det gäller kommunerna, välfärdsområdena och myndigheterna.

Finansieringen av välfärdsområdena

Välfärdsområdenas ständigt ökande servicebehov och kostnadsökningen leder till att anslagen inte kommer att räcka till i framtiden, såvida man inte hittar en balans mellan de ekonomiska resurserna och regleringen. Planen för de offentliga finanserna för 2025—2028 förutsätter betydande funktionella förändringar i välfärdsområdena inom en exceptionellt snabb tidtabell. Sakkunniga har uttryckt oro över vilka konsekvenser spartrycket kommer att få för befolkningens tjänster. Det är av största vikt att säkerställa att målen för att stävja den nationella kostnadsutvecklingen och förbättra välfärdsområdenas produktivitet inte försvårar välfärdsområdenas organiseringsuppgift eller försätter invånarna i välfärdsområdena i en ojämlig ställning.

Kostnadsökningen i välfärdsområdena har många orsaker. Befolkningen åldras överallt i Finland och servicebehovet ökar. Indexjusteringarna räcker inte till för att täcka kostnadsutvecklingen. Bristen på personal inverkar direkt på social- och hälsovårdssektorns förmåga att svara på servicebehovet. Bristen i personalresurserna försämrar kvaliteten på och tillgången till tjänster samt ökar kostnaderna bland annat på grund av behovet av övertid och vikarier. Trycket på att köpa tjänster har ökat, vilket ytterligare ökar rekryteringsvårigheterna och risken för kostnadsökningar när priserna på köpta tjänster stiger.

Finansieringssystemet för välfärdsområdena bör ses över så att det bättre motsvarar välfärdsområdenas faktiska finansieringsbehov och områdenas särdrag och ger bättre förutsebarhet än för närvarande. Indexjusteringen av finansieringen av välfärdsområdena för 2025 är 2,72 procent. Det motsvarar inte den faktiska kostnadsökningen i välfärdsområdena. I stället för det allmänna förtjänstnivåindexet bör indexet beakta förändringen i inkomstnivån inom social- och hälsovår-

Utlåtande FvUU 11/2024 rd

Avvikande mening 3

den. Dessutom bör indexet bättre beakta inflationens inverkan på utgifterna. Vi anser att regeringen utan dröjsmål bör främja en rättvis reform av finansieringssystemet för välfärdsområdena.

Beloppet på den justering i efterhand som enligt planen för de offentliga finanserna ska beaktas i finansieringen åren 2025—2028 grundar sig på en kalkyl som gjorts utifrån välfärdsområdenas budgetuppgifter för 2024 och ekonomiplaner för åren 2025—2026. Enligt sakkunnigutfrågningen är det dock sannolikt att uppskattningen är för optimistisk och att det i fråga om 2024—2025 sannolikt uppstår ett större behov av efterhandsjustering än väntat.

Den kommunala ekonomin

Kommunernas ekonomiska utsikter påverkas särskilt av social- och hälsovårdsreformen samt arbets- och närings servicereformen. Enligt Kommunförbundets utredning är det uppenbart att det behövs omfattande anpassningsåtgärder. Utan dessa åtgärder skulle obalansen på 1—2 miljarder euro mellan inkomster och utgifter öka kommunernas skuldsättning med rentav 7 miljarder euro fram till 2028.

Bedömningen av de ekonomiska konsekvenserna i kommunerna är förenad med betydande osäkerhetsfaktorer. I bedömningen av den sammantagna effekten saknas periodiska avstämningar och återkrav i anslutning till social- och hälsovårdsreformen 2025—2027, som enligt en sakkunnigutredning uppgår till 230 miljoner euro. Dessutom har den arbets- och närings servicereform som inleds i början av nästa år redan underresurserats, trots att arbets- närings tjänsterna skulle övergå kostnadsneutralt till kommunerna.

Det är mycket osäkert om de besparingar som riktas till förvaltningsområdena konkretiseras i form av minskade kostnader. Nedsparningarna kan också leda till kostnadsökningar och försämrad service. Det är ännu oklart hur de omfattande nedsparningarna i den sociala tryggheten realiseras inom den kommunala ekonomin. Lagreformernas korseffekter på längre sikt och sammantagna konsekvenser för kommunernas utgifter för det grundläggande utkomststødet har inte kunnat bedömas.

Det bör noteras att regeringens många besparingar grundar sig på att anslagen för statsunderstöd eller utvecklingsprojekt minskas eller nedsparningar tidigareläggs. Besparingarna realiseras dock inte i de offentliga finanserna enligt förväntningarna, om kommunerna ökar sin självfinansieringsandel för att upprätthålla servicenivån i kommunen. Enligt utredning till utskottet kan det gå så exempelvis om det avgiftsfria läromaterialet begränsas till 18 år eller om den nedsatta mervärdesskattesatsen för persontransporter och kulturtjänster höjs.

Gränssäkerhet

Sakkunniga har framfört att den anvisade finansieringen inte räcker till för att täcka de ökade omkostnaderna på grund av situationen vid östgränsen, den förändrade omvärlden till följd av Rysslands anfallskrig, den höjda allmänna kostnadsnivån och regeringens mål.

De ökande kostnaderna för den operativa verksamheten och den stigande kostnadsnivån orsakar ett betydande resursunderskott för Gränsbevakningsväsendet, vilket förvärras av de produktivi-

Utlåtande FvUU 11/2024 rd Avvikande mening 3

tetsåtgärder och ytterligare besparingar som fastställts i regeringsprogrammet och vid ramförhandlingarna våren 2024. Gränsbevakningsväsendet har börjat planera de anpassningsåtgärder som behövs. Man tvingas inrikta åtgärderna på personalen, den operativa verksamheten samt på materiel och underhåll. Gränsbevakningsväsendets årsverken kan under ramperioden hållas på högst samma nivå som i början av 2024, vilket anses vara otillräckligt med tanke på situationen.

Gränsbevakningsväsendet bedömer att anpassningsåtgärderna kommer att leda till en betydande minskning av prestationsförmågan och att nivån på Gränsbevakningsväsendets verksamhet kommer att bli ohållbar i förhållande till säkerhetsläget senast 2026.

Situationen är oroväckande och mycket motstridig med beaktande av de planerade ökningarna av gränsbevakningsväsendets uppgifter till exempel för att lösa situationen vid östgränsen och införa ett särskilt gränsförfarande.

Invandring

Regeringen lägger fram ett flertal förslag som försämrar invandrarnas ställning samt minskar finansieringen av integrationen och försvårar tillgången till integrationstjänster. Genom sparåtgärder och lagändringar som påskyndats utan grund försvåras sysselsättningen, integrationen och etableringen av invandrare i samhället. Det är en ohållbar trend i en situation där Finland behöver allt mer invandring och internationella experter. Det är tveksamt om ändringarna ger några inbesparingar.

Anslaget på fem miljoner euro för sysselsättning av invandrarkvinnor är värt understöd, men räcker inte till. Med beaktande av regeringens nedskärningar i integrationen, kompenserar tillägget knappast ens de försämringar som invandrarkvinnorna orsakas, eftersom förkortningen av den kalkylerade ersättningstiden och inbesparingen av tolkningskostnaderna särskilt har bedömts påverka invandrarkvinnorna.

Det förekommer redan betydande dröjsmål i tillståndsbehandlingen, och de sparåtgärder som riktas mot Migrationsverket hotar att skrota en snabb och högklassig behandling av ansökningarna.

Migrationsverket

Utifrån sakkunnigyttrandena anser vi att de effektiviseringsåtgärder som föreslås för Migrationsverket kräver tillräckliga resurser för att verket ska kunna uppnå de mål som ställts upp för det i regeringsprogrammet.

Enligt Migrationsverket består invandringen till Finland i huvudsak av personer som flyttar till Finland på grund av arbete eller studier och deras familjemedlemmar. Migrationsverket bedömer att antalet klienter och ansökningar ökar under ramperioden i och med att invandringen ökar med i genomsnitt 5—11 procent per år, exklusive ansökningarna om tillfälligt skydd för ukrainare. Ökningen gäller särskilt uppehållstillstånd på grund av arbete, men också antalet tillstånd som grundar sig på studier har ökat.

Utlåtande FvUU 11/2024 rd **Avvikande mening 3**

Produktivitetsbesparingen för omkostnaderna är 0,451 miljoner euro 2025 och stiger i slutet av ramperioden till 0,618 miljoner euro. I regeringsprogrammet ingår betydande permanenta besparingar också i fråga om invandringen. De årliga besparingarna före utgången av ramperioden uppgår till 60 miljoner euro och riktas till mottagningsutgifterna. Dessutom beslutade regeringen vid ramförhandlingarna att inrikesministeriets förvaltningsområde ska omfattas av en årlig omkostnadsbesparing på 12,5 miljoner euro, vilket görs genom att minska statsförvaltningens uppgifter och skyldigheter. Det beslutades också att den tidigare omkostnadsbesparingen tidigareläggs, vilket för 2025 ger en effekt på -4,3 miljoner euro. Dessa nedskärningar försvårar Migrationsverkets möjligheter att klara av sina uppgifter i enlighet med målen.

Utifrån ett sakkunnigyttrande bedömer vi att dessa nedskärningar försvårar Migrationsverkets möjligheter att klara av sina uppgifter i enlighet med målen. De nya sparbesluten kommer att ha betydande konsekvenser för Migrationsverkets verksamhet, och verket måste inleda anpassningsåtgärderna tidigare än planerat.

Genomförandet av de mål och lagstiftningsändringar som skrivits in i regeringsprogrammet, tillgodoseendet av efterfrågan till följd av det ökande antalet kunder inom arbetskraftsinvandringen samt skötseln av de nya skyldigheter som ålagts verket förutsätter tillräckliga resurser. Vi anser att Migrationsverket måste anvisas tillräckliga resurser för att kunna sköta sina uppgifter tillräckligt effektivt och högklassigt.

Integration

Med hänvisning till arbets- och näringsministeriets utlåtande konstaterar vi att tillräckliga och effektiva integrationsåtgärder bevisligen är ett effektivt sätt att främja sysselsättningen bland invandrare. Regeringens beslutsbaserade åtgärder inverkar dock på kommunernas förmåga att erbjuda integrationskunder högkvalitativa sysselsättningsfrämjande och integrationsfrämjande tjänster. Valfärdsområdena kan tvingas spara in på socialservicen och det förebyggande arbetet. Det bör beaktas att anpassningsåtgärder som försämrar tillgången till tjänster och deras kvalitet kan ha negativa konsekvenser på kort och lång sikt inte bara för individens liv utan också för säkerheten i samhället. Motsvarande konsekvenser kan också uppstå genom besparingar inom statsförvaltningen.

Det finns ett tryck på att spara in på tjänsterna bland annat till följd av nedskärningarna i de integrationsfrämjande ersättningarna till kommuner och valfärdsområden och en betydande förkortning av ersättningstiden för kostnader för utkomststødet. Urholkningen av samhällets grundläggande funktioner syns också i integrationsåtgärderna. Vid regeringens ramförhandlingar beslutades det som en sparåtgärd att arbets- och näringsministeriet inte längre ska bevilja organisationer statsunderstöd för främjande av integration. Anslaget har bland annat använts för att främja jämställdheten mellan könen och motverka skadliga traditioner.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet i övrigt beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande FvUU 11/2024 rd
Avvikande mening 3

Helsingfors 24.05.2024

Laura Meriluoto vänst
Sofia Virta gröna